

Економічна історія

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>треть (освітньо-науковий)</i>
Галузь знань	<i>03 Гуманітарні науки</i>
Спеціальність	<i>032 Історія та археологія</i>
Освітня програма	<i>Історія</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>3 кредити ЄКТС / 90 год. (Лекції-14год.; семінарські заняття – 12год.; реферат – 10 год.; самостійна робота здобувача (СРЗ) – 64 год.)</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік, модульна контрольна робота, реферат</i>
Розклад занять	<i>Лекції (що тижня починаючи з 5-го тижня згідно графіку навчального процесу), Семінарські заняття (що тижня, бажано з 8-го тижня) Розклад занять знаходиться за посиланням https://rozklad.kpi.ua</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: доц., к.і.н., Боєва Світлана Юріївна , 097-526-40-48; Boyeva.Svitlana@lil.kpi.ua ; Семінарські: доц., к.і.н., Боєва Світлана Юріївна , 097-526-40-48; Boyeva.Svitlana@lil.kpi.ua</i>
Розміщення курсу	<i>Курси розміщені на дистанційній платформі «Сікорський» із застосуванням платформ Google classroom: mcn4mwb</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Знання, вміння та досвід, які майбутні доктори філософії мають отримати в результаті вивчення дисципліни «Економічна історія», сприятимуть теоретичному осмисленню глобалізаційних процесів сучасного світу, пізнанню фундаментальних засад функціонування й розвитку національних господарств, їх взаємозв'язків та тенденцій розвитку загально цивілізаційного процесу, формуванню системного наукового світогляду та загального культурного кругозору науковця.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення слухачів з господарською діяльністю людства в історичному розвитку, починаючи з первісного суспільства і до сучасності; з основними явищами і процесами матеріального виробництва; діяльністю економічних організацій і установ; економічною політикою провідних держав світу і України; досліджує загальні закономірності економічного життя, а також його особливості в окремих країнах, прищеплює культуру економічного мислення, уміння творчо мислити, використовуючи вже досягнуте в практиці минулих епох відповідно до вимог сучасності.

Метою навчальної дисципліни є

- сприяння розширенню у аспірантів історичної свідомості, засвоєнню загальних тенденцій, закономірностей, характерних рис господарського розвитку світу, розумінню особливостей, специфіки економічного життя окремих країн, вмінню порівнювати і аналізувати господарський розвиток світу протягом тисячоліть, визначати генезу становлення, розвиток і занепад різних економічних систем;
- формування у аспірантів **компетентностей**:

ЗК-1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та оцінки сучасних наукових досягнень, системного наукового мислення на основі загального культурного кругозору та фахових компетентностей історика-дослідника.
ЗК-2	Здатність до генерування нових знань при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, розв'язання актуальних наукових та соціокультурних проблем.
ЗК-3	Здатність проводити критичний аналіз, оцінку і синтез нових та складних ідей, синтезувати теоретичні знання (концепції) з результатами власних досліджень.
ЗК-4	Здатність пропонувати нові дослідницько-інноваційні проекти та самостійно їх реалізовувати.
ФК-1	Здатність самостійно організовувати науково-дослідницьку діяльність, генерувати нові ідеї та аналітичні підходи при створенні власних дослідницьких програм і проєктів, використовуючи сучасні теорії, методи та інформаційно-комунікаційні технології
ФК-2	Здатність до опанування та активного використання у власних дослідженнях методологічних практик, що базуються на різних наукових школах та аксіологічних моделях.
ФК-3	Здатність до критично-оцінювального ставлення до історичної спадщини попередніх поколінь дослідників, їх досвіду, а також результатів сучасних досліджень, виявлення й аргументованої критики фальсифікованих і псевдонаукових розробок за спеціальністю історія та археологія
ФК-5	Здатність давати експертну оцінку науковим працям зі спеціальності історія та археологія, виконувати функції наукового керівника і консультанта, а також наукового редактора текстів зі спеціальності історія та археологія, співпрацювати з редакторами власних наукових робіт.
ФК-6	Здатність забезпечувати високий рівень якості власних наукових та науково-методичних праць.
ФК-7	Здатність визначати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати перспективні наукові проблеми в рамках спеціальності історія та археологія й пропонувати шляхи їх вирішення.

Програмні результати навчання:

ПРН 1	Уміти детально проектувати та переконливо представляти проєкт колективної науково-дослідної роботи для вирішення важливої проблеми в галузі
ПРН 2	Уміти на основі знань шукати й верифікувати різнотипні джерела, формувати з них джерельну базу достатню для вирішення конкретних дослідницьких завдань
ПРН 3	Знати й уміти використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології у практиці наукового дослідження та в освітньо-педагогічній діяльності.
ПРН-5	Знати, враховувати й переосмислювати наявні історичні й джерелознавчі наукові концепції.
ПРН -6	Уміти вдосконалювати наявні в межах області досліджень знання, застосовувати для цього історичний досвід.
ПРН-7	Уміти оцінювати й обґрунтовувати актуальність розробки й апробації історичних тем.
ПРН-10	Уміння презентувати результати дослідження у фаховому середовищі та для широкого загалу.
ПРН-12	Уміти на основі знань завершити оригінальне наукове дослідження у формі структурованої дисертаційної роботи, забезпеченої необхідним науковим

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

В структурно-логічній схемі навчання дисципліна інтегрована у формі вибіркової по формуванню універсальних компетентностей дослідника

Пререквізити – дисципліна немає міждисциплінарний характер та є доповненням для здобуття дослідницьких навичок і світоглядних засад майбутніх учених-істориків за темою дисертаційного дослідження та вивчається на основі здобутих знань з історії вивчених за освітньо-професійну/наукову програму підготовку першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Постреквізитами є формування наукового світогляду аспірантів з освітньо-наукової програми «*Історія*» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти та є додатковою основою для підготовки розділів дисертаційної роботи.

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Господарські форми економіки від стародавнього світу до кінця XIX ст
<i>Тема 1.1. Вступ до курсу «Економічна історія»</i>
<i>Тема 1.2. Господарські форми економіки стародавнього світу</i>
<i>Тема 1.3. Основні риси соціально-економічного устрою рабовласницьких держав античного світу.</i>
<i>Тема 1.4. Становлення та розвиток феодалної системи господарства (V–XVI ст.)</i>
<i>Тема 1.5. Генезис капіталізму та мануфактурний період його розвитку (XVI–XVIII ст.)</i>
<i>Тема 1.6. Епоха переходу до індустріального суспільства (кінець XVIII – перша половина XIX ст.)</i>
Розділ 2. Господарські форми економіки від кінця XIX ст. до теперішнього часу
<i>Тема 2.1. Господарство провідних країн світу періоду монополістичного капіталізму (остання третина XIX – початок XX ст.)</i>
<i>Тема 2.2. Основні економічні зміни між Першою та Другою світовими війнами (1918–1939 рр.).</i>
<i>Тема 2.3. Основні економічні тенденції розвитку і моделі трансформації світу в епоху соціального ринкового господарства (друга половина XX ст.)</i>
<i>Тема 2.4. Екстенсивно-інтенсивний характер економічного розвитку України в другій половини XX ст. (1945- 1991 рр.)</i>
<i>Тема 2.5. Країни перехідної економіки кінця XX – початку XXI ст.</i>
<i>Тема 2.6. Економіка України в умовах незалежності</i>

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для підготовки до лекційних, семінарських занять, модульної контрольної роботи, самостійної роботи тощо використовується базова та додаткова література (надалі – література). Література, яку треба використовувати для опанування дисципліни, опрацьовується аспірантом самостійно із застосуванням інтернет-ресурсів, Google classroom та методичного кабінету кафедри історії. В умовах дистанційного навчання можна готуватись за допомогою розміщеної в е-вигляді літературою в Google classroom з дисципліни та методичного кабінету кафедри:

4.1 Базовою літературою

1. Боев Ю.О., Боева С.Ю. Економічна історія: Західна Європа, Японія, США: Навч. посіб. – К.: Вища школа, 2004. – 174 с.
2. Економічна історія : навчальний посібник / Т. В. Ус, Т. Є. Калашник, І. Ф. Лісна та ін.. – Х. : Вид ХНЕУ, 2012. – 244 с.
3. Економічна історія: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Н.О.Тимочко, О.А.Пучко, Л.М. Рудомьоткіна та ін. – К.: КНЕУ, 2001. – 216 с.
4. Злупко С. М. Економічна історія України: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2012. – 367 с.

5. Історія економіки та економічної думки: від ранніх цивілізацій до ХХ ст.: навч. посіб. / В.В. Козюк [та ін.] ; за ред. В.В. Козюка, Л.А. Родіонової. – К. : Знання. 2011. - 582 с.
6. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. / за ред. проф. К93 С. І. Архієреєва, доц. Н. Б Решетняк – Х.: НТУ «ХП», 2010. – 336 с.

4.2 Додаткова література :

7. Історія економіки та економічної думки : навч. посібник (модульний варіант) / Д. П. Богиня, Н. М. Краус, О. В. Манжура та ін. – Хмельницький : ХНУ, 2010. – 428 с
8. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. / [С.В.Степаненко, С.Н.Антонюк, В.М.Фещенко, Н.О.Тимочко] ; за ред. проф. С.В. Степаненка. – К.: КНЕУ, 2010. – 743 с.
9. Історія економіки та економічної думки: Підручник. Затверджено МОН / Юхименко П.І., Леоненко П.М. — К., 2011. — 646 с., тв. пал., (ст. 5 пр.).
10. Ковальчук, Вячеслав Миколайович. Історія економіки та економічної думки [Текст] : навч. посібник / В. М. Ковальчук, М. В. Лазарович, М. І. Сарай. - К. : Знання, 2008. - 647 с.
11. Корнійчук Л. Я. Історія економічної думки України: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2011. – 431 с
12. Кухар О. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посібник / О. В. Кухар. - К. : Центр учб. літ., 2015. - 326 с. : портр., схеми. - Бібліогр.: с. 323-325.
13. Лазарович М.В. Економічна історія : Навчальний посібник. - К. : Знання, 2008. - 431
14. Лановик Б.Д., Лазарович М.В. Економічна історія : Курс лекцій. - 6-е вид., стер. - К. : Вікар, 2006. - 405 с.
15. Лановик Б. Д., Матисякевич З. М., Матейко Р. М. Економічна історія України і світу: Підручник/ За ред. Б. Д. Лановика. — К.: Вікар, 2005. — 737 с.
16. Леоненко П., Юхименко П. Економічна історія: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2004.
17. Мацелюх Н. П. Економічні теорії в системі наукових економічних знань : навч. посібник / Н. П. Мацелюх, І. А. Максименко. - 2-ге вид., перероб. та доп. - К. : Центр учб. літ., 2016. - 226 с
18. Основи економічної науки : навч. посібник для самост. підгот. до курсов. екзамену та комплекс. держ. екзамену з економ. теорії / Н. П. Мацелюх [та ін.] ; Нац. ун-т держ. податкової служби України. - К. : Центр учб. літ., 2015. - 324 с. : табл., схеми
19. Теліщук М.М., Теліщук М.М. Історія економіки та економічної думки (у схемах, таблицях і рисунках): Навчальний посібник. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2014. – 494 с.
20. Уперенко М.О., Кузнецов Е.А., Деречин В.В., Леоненко Н.М., Юхименко П.І. та ін. Економічна історія зарубіжних країн. Навчальний посібник. За редакцією доктора економічних наук, професора Уперенка М. О. - Харків: Бурун Книга, 2009. - 560 с.
21. Ходзінський К.Г., Мазурок П.П. Економічна історія України та провідних країн світу : Навч. посібник. - 2-ге вид., виправл. - Львів: Магнолія Плюс, 2006. - 152 с.
22. Юхименко П.І. Економічна історія Навчальний посібник / К.: Вікар, 2004.- 341 с.
23. Аругюнов В. Х., Мішин В. М., Свінціцький В. М. Методологія соціально-економічного пізнання: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2012. – 353 с
24. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе: Пер. с англ. – 4-е изд. – М.: Дело Лтд, 2004. – 720 с.
25. Бобович И. М., Семенов А. А. История экономики: Учебник. – М.: ООО «ТК Велбин», 2012. – 564 с.
26. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV–XVIII ст. Т. : Ігри обміну. – К.: Основи, 2014. – 478 с.
27. Гийу А. Византийская цивилизация / Пер. с фр. Д. Лоевского; Предисл. Р. Блока. – Екатеринбург: У-Фактория, 2013. – 312 с.
28. Греков Б. Киевская Русь. – М.: АСТ, 2013. – 398 с.
29. Економічна історія України: Історико-економічне дослідження: в 2 т. / [ред. рада: В. М. Литвин (голова), Г. В. Боряк, В. М. Геєць та ін.; відп. ред. В. А. Смолій; авт. кол.: Т. А. Балабушевич, В. Д. Баран, В. К. Баран та ін.] ; НАН України. Інститут історії України. – К.: Ніка-Центр, 2011. – Т. 1. – 696 с., – Т. 2. – 608 с.
30. Залізник Л. Л. Первісна історія України: Навчальний посібник. – К.: Вища школа, 2013. –

263 с.

31. Иноземцев В. Л. Очерки истории экономической общественной формации: Науч. издание. – М.: Таурус Альфа: Век, 2014. – 400 с.
32. Історія економічних учень: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – 5-те вид., випр. – К.: Знання, 2014. – 1300 с.
33. Історія економічної думки України: Навч. посіб. / Р. Х. Васильєва, Л. П. Горкіна, Н. А. Петровська та ін. – К.: Знання, 2013. – 556 с.
34. Історія України: Документи, матеріали: Посібник / Уклад., комент. В. Ю. Короля. – К.: Академія, 2012. – 668 с.
35. Камерон К. Краткая экономическая история мира: От палеолита до наших дней: Пер. с англ. – М.: РОССПЭН, 2011. – 218 с.
36. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег // Кейнс Дж. М. Избр. произведения. – М.: Гемос АРВ, 2009. – С. 224–518.
37. Крижанівський О. П. Історія Стародавнього Сходу. – К.: Либідь, 2012. – 292 с.
38. Кульчицький Б. Сучасні економічні системи: Навч. посіб. – Львів: Афіша, 2012. – 279 с.
39. Кун Т. Структура научных революций: Пер. с англ. / Т. Кун; Сост. В. Ю. Кузнецов. – М.: ООО «Изд-во АСТ», 2011. – 603 с.
40. Ле Гофф. Цивилизация средневекового Запада: Пер. с фр. / Под общ. ред. В. А. Бабинцева; Послесл. А. Я. Гуревича. – Екатеринбург: У-Фактория, 2013. – 268 с.
41. Лакатос Имре. Фальсификация и методология научно-исследовательских программ // Кун Т. Структура научных революций: Пер. с англ. / Т. Кун; Сост. В. Ю. Кузнецов. – М.: ООО «Изд-во АСТ», 2012. – С. 269–454
42. Лакатос Имре. История науки и её рациональные реконструкции // Кун Т. Структура научных революций: Пер. с англ. / Т. Кун; Сост. В. Ю. Кузнецов. – М.: ООО «Изд-во АСТ», 2013. – С. 203–235.
43. Мартыновский С. Экономика от Аристотеля до наших дней: Основные направления анализа. – Одесса: Друк, 2001. – 192 с.
44. Негиши Т. История экономической теории: Учебник. – М.: АО «Аспект Пресс», 2012. – 462 с.
45. Проскурін П. В. Історія економіки та економічних учень. Нариси економічної історії індустріальної цивілізації: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2005. – 372 с.
46. Павленко Ю. В. История мировой цивилизации. Философский анализ. – 2-е изд. – К.: Феникс, 2013. – 760 с.
47. Поппер К. Логика и рост научного знания. Избранные работы: Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1991. – 605 с.
48. Сравнительное изучение цивилизаций: Хрестоматия / Сост. П. С. Эрасов. – М.: Аспект-Пресс, 2013. – 556 с.
49. Тойнбі А. Дослідження історії: Пер з англ. – Том 2. - К.: Основи, 2011. – 406 с.
50. Трофимова Р. П. Культурно-экономический словарь - М.: Академический проект, 2014. – 960 с.
51. Хикс Дж. Теория экономической истории: Пер. с англ. / Общ. ред. и вступ. ст. Р. М. Нурева. – М.: НП «Журнал “Вопросы экономики”», 2013. – 224 с.
52. Хайлбронер Р. Л. Философы от мира сего: Пер. с англ. – М.: КоЛибри, 2013. – 432 с.
53. Хрестоматія з історії держави та права зарубіжних країн. – К.: ІнЮре, 2013 Т. 1. – 264 с.
54. Цивилизационные модели современности и их исторические корни / Ю. Н. Пахомов, С. Б. Крымский, Ю. В. Павленко и др., Ин-т мировой экономики и международных отношений. – К.: Наукова думка, 2002. – 632 с.
55. Экономическая история мира. Европа / Под общ. ред. М. В. Конотопова. – М.: Дашков и Ко, 2014. – 636 с.

4.3. Інформаційні ресурси

56. Лекція «Глобальні виклики економічного розвитку і Україна». - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=TicIzmDGOXg>.

57. Михаил Хазин - Фундаментальная лекция о мировой экономике. . - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=Jf1ABvXGIW4>
58. Путешествие в мировую историю. Ранние экономики. . - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=CQACb0lxhT0>
59. Экономическая история. Курс лекций. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.intuit.ru/studies/courses/...>
60. «Экономическая история», лекция профессора РЭШ Андрея Маркевича.- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=V7KFIKQctal>
61. Экономические науки. Основы экономических знаний. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://natecon.com>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Під час вивчення кредитного модуля заплановано 7 лекційних та 6 семінарських занять, написання 1-ї модульної контрольної роботи, експрес-контрольних робіт на лекціях.

Загальний методичний підхід до викладання навчальної дисципліни визначається як комунікативно-когнітивний та професійно орієнтований, згідно з яким у центрі освітнього процесу перебуває аспірант – суб'єкт навчання і майбутній науковець.

Під час вивчення навчального матеріалу застосовуються наступні **методи навчання**:

На лекціях застосовується метод проблемного викладу, який дає змогу поставити проблему, сформулювати пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів, порівняти погляди, різні підходи з використанням наочних засобів, підібраних відповідно до теми дисертаційного дослідження здобувача.

Для передачі великого масиву інформації на лекціях застосовується пояснювально-ілюстративний або інформаційно-рецептивний метод. Аспіранти одержують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у «готовій» формі, сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в рамках репродуктивного (відтворювального) мислення.

Під час семінарських занять використовуються інтерактивні методи навчання, зокрема «мозковий штурм» і навчальні дискусії, письмові вправи, спрямовані на застосування набутих теоретичних знань у розв'язанні практичних завдань.

Широко використовуються методи проблемного навчання (проблемний виклад навчального матеріалу, частково-пошуковий (евристична бесіда), що активізує мислення, викликає інтерес до пізнання, і дослідницький метод, який передбачає аналіз матеріалу, постановку проблем і завдань, та короткий усний або письмовий інструктаж аспірантів, які самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виконують інші пошукові дії. Завдання, які виконуються з використанням дослідницького методу, містять усі елементи самостійного дослідницького процесу (постановку завдання, обґрунтування, припущення, пошук джерел інформації). У даному методі найбільш повно проявляються ініціативність, самостійність, творчий пошук у дослідницькій діяльності, навчальна робота безпосередньо переростає в наукове дослідження;

2) особистісно-орієнтовані технології, засновані на активних формах і методах навчання («мозковий штурм», дискусійні методи). Елементи дискусії (суперечки, зіткнення позицій, навмисного загострення й навіть перебільшення суперечностей в обговорюваному матеріалі) можуть бути використані майже в будь-яких організаційних формах навчання, включаючи лекції;

3) інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують проблемно-дослідницьке спрямування навчання та активізацію самостійної роботи аспірантів (електронні презентації для лекційних занять, використання аудіо-, відеопідтримки навчальних занять).

Одним з інноваційних методів навчання у вищій школі є Метод комп'ютерного моделювання, який використовується як засіб розробки і перевірки, визначення принципів та закономірностей будови й функціонування соціальних процесів, систем і їх прогнозування для розробки рекомендацій щодо управління різними соціальними явищами, процесами, системами.

Нижче наведено розподіл аудиторних годин за темами курсу та календарний план їх проведення

Назви розділів і тем	Лекції		Семінарські		Програмні результати навчання
	Год-ни	Тижні навчання*	Год-ни	Тижні навчання*	
Розділ 1. Господарські форми економіки від стародавнього світу до кінця XIX ст					
<i>Тема 1.1. Вступ до курсу «Економічна історія».</i>	1	5			ПРН - 2
<i>Тема 1.2. Господарські форми економіки стародавнього світу</i>	1				
<i>Тема 1.3. Основні риси соціально-економічного устрою рабовласницьких держав античного світу.</i>	1	6			ПРН - 3
<i>Тема 1.4. Становлення та розвиток феодалної системи господарства (V–XVI ст.)</i>	1		2	8	ПРН - 6
<i>Тема 1.5. Генезис капіталізму та мануфактурний період його розвитку (XVI–XVIII ст.)</i>	1	7			ПРН - 10
<i>Тема 1.6. Епоха переходу до індустріального суспільства (кінець XVIII – перша половина XIX ст.)</i>	1		2	9	ПРН - 7
Разом за розділом 1	6		4		
Розділ 2. Господарські форми економіки від кінця XIX ст. до теперішнього часу					
<i>Тема 2.1. Господарство провідних країн світу періоду монополістичного капіталізму (остання третина XIX – початок XX ст.)</i>	1	8	2	10	ПРН - 10
<i>Тема 2.2. Основні економічні зміни між Першою та Другою світовими війнами (1918–1939 рр.).</i>	1				ПРН - 2
<i>Тема 2.3. Основні економічні тенденції розвитку і моделі трансформації світу в епоху соціального ринкового господарства (друга половина XX ст.)</i>	1	9	2	12	ПРН - 5
<i>Тема 2.4. Екстенсивно-інтенсивний характер економічного розвитку України в другій половини XX ст. (1945- 1991 рр.)</i>	1				ПРН - 6
<i>Тема 2.5. Країни перехідної економіки кінця XX – початку XXI ст.</i>	2	10	2	14	ПРН - 3
<i>Тема 2.6. Економіка України в умовах незалежності</i>	2	11			ПРН - 7
Разом за розділом 2	8		6		
<i>Модульна контрольна робота</i>			2	15	
<i>Домашня контрольна робота</i>				15-16	ПРН - 1
<i>Залік</i>			(2)	17	
Разом	14		12		

* - заняття розпочинаються з 01.10 поточного року згідно графіку навчального процесу

1.1. Лекційні заняття

№ за/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СР)
1	<p>Тема 1.1. – 1.2. Вступ. Предмет і метод економічної історії як навчальної дисципліни</p> <p>Господарські форми економіки стародавнього світу</p> <ol style="list-style-type: none"> Предмет, завдання та функції навчальної дисципліни. Економічна історія в системі людського знання і господарської діяльності. Критерії періодизації економічної історії, її методологічні засади та джерела. Стан і концептуальні засади вивчення економічного розвитку світу та України.

	<p>5. Господарські форми економіки стародавнього світу <i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> * <i>Карти:</i> «Політична карта світу»; «Політична карта України»; Таблиці: «Система економічних законів». «Значення економічної науки в житті людини». Основна література: [Л. 1. — С. 5–50], [Л.4. — С.14 - 34], [Л.8. — С.16-49], [Л.12. — С.3-11], [Л. 15. — С. 9-11]; [Л. 21. — С. 9-13]. Додаткова література: [Л. 23], [Л.29], [Л. 31]. <i>Завдання на СР — опрацювати питання:</i> Місце і значення курсу «Економічна історія» в системі гуманітарної підготовки науковця. Література для СР: [Л. 9. — С.5- 15], [Л. 11. — С. 22–23], [Л. 12. — С.3-11] 645-681], [Л. 29. – Т. 2. С.- 521 -563.].</p>
2	<p>Тема 1.3. – 1.4. Основні риси соціально-економічного устрою рабовласницьких держав античного світу. Становлення та розвиток феодальної системи господарства (V–XVI ст.) 1. Еволюція античної системи господарства у Стародавній Греції: Античний поліс і його роль в господарському житті. Роль торгівлі для античних міст-полісів . 2. 2 Розвиток античної системи господарства у Стародавньому Римі: еволюція рабовласницького способу виробництва та його періоди. 3. 3.Господарство скіфів, грецьких і римських колоній Північного Причорномор'я. 4. 4. Криза та крах античної економічної системи, їх причини. Зародження феодальних відносин. 5. Становлення та розвиток феодальної системи господарства (V–XVI ст.) <i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> Історичні карти: *Карта стародавнього Єгипту *Карта стародавнього Китаю та Індії * «Україна. Верхній палеоліт»; * «Трипільська культура» «Доба бронзи і раннього заліза на території України»; «Розселення східнослов'янських племен». <i>Схеми:</i> «Матеріальна культура первісних людей», «Неолітична революція», <i>Зображення:</i> зображення знарядь праці та інших артефактів матеріальної культури людей кам'яної доби, трипільської культури, доби бронзи і заліза; <i>Фільми:</i> «Трипільське диво» (фільм 6); фільму «Невідома Україна»: http://video.i.ua/user/2346764/59121/ Основна література: [Л. 1. — С. 59-63], [Л.12 — С.11-14], [Л.15 — С.22-52], Додаткова література: [Л.32], [Л.35], [Л.43]. <i>Завдання на СР — опрацювати питання:</i> 1.Складіть аналітично-порівняльну таблицю економічного розвитку країн Стародавнього Сходу, античних Греції та Риму за такими критеріями: розвиток продуктивних сил, сфер господарства; еволюція форм власності; основні організаційно-господарські форми; економічна політика держави. 2.Охарактеризуйте еволюцію колонатної системи у Стародавньому Римі Література для СР: [Л. 9. — С. 90 - 107], [Л. 11. — С. 22–23], [Л. 12. — С.3-11, 20 -31.].</p>
3	<p>Тема 1.5. Генезис капіталізму та мануфактурний період його розвитку (XVI–XVIII ст.) 1. Великі географічні відкриття та економічні наслідки. 2. Становлення колоніальної системи та світового ринку. 3. Первісне нагромадження капіталу. Розвиток мануфактури. 4. Особливості капіталістичного виробництва в Нідерландах.</p>

	<p>5. Втрата економічного лідерства Англії XVIII ст..</p> <p>6. Відмінність рис капіталізму у Франції і в німецьких князівствах. Господарство українських земель у XVII—XVIII ст.</p> <p>Тема 1.6. Епоха переходу до індустріального суспільства (кінець XVIII – перша половина XIX ст.)</p> <p>1. Передумови промислової революції. Промисловий переворот.</p> <p>2. Велика Британія, на шляху до промислової і торгової гегемонії.</p> <p>3. Особливості індустріалізації Франції. Зміни у виробничій системі Німеччини.</p> <p>4. Промисловий переворот і розвиток капіталізму в Україні.</p> <p>5. Утворення капіталістичної економіки США.</p> <p>6. Революційно-реформістський шлях становлення промислового капіталізму в Японії. Колоніалізм періоду промислової революції.</p>
4	<p>Тема 2.1. Господарство провідних країн світу періоду монополістичного капіталізму (остання третина XIX – початок XX ст.)</p> <p>1. Еволюція промислового капіталізму в другій половині XIX-XX ст.</p> <p>2. Друга технологічна революція і розвиток світових продуктивних сил (кінець XIX — початок XX ст.)</p> <p>3. Причини швидкого економічного піднесення США та Німеччини. Особливості розвитку господарств Великої Британії та Франції.</p> <p>4. Господарство України в другій половині XIX – поч. XX ст.</p> <p>5. Становлення індустріального суспільства в Японії. Колоніальна система господарства і становище залежних країн наприкінці XIX — на початку XX ст..</p> <p>Тема 2.2. Основні економічні зміни між Першою та Другою світовими війнами (1918–1939 рр.).</p> <p>1. Вплив Першої Світової війни на економіку воюючих країн. Становлення різних систем регульованого капіталізму.</p> <p>2. Ліберально-реформістська модель регульованого капіталізму США. Відновлення могутності німецьких монополій. Економічний розвиток Великої Британії і Франції. Економіка Японії між Першою та Другою світовими війнами.</p> <p>3. Тоталітарна модель регульованого капіталізму. Становлення та розвиток державного соціалізму в СРСР.</p> <p>4. Планово-директивна колонізація економіки України в добу тоталітаризму</p>
5	<p>Тема 2.3. Основні економічні тенденції розвитку і моделі трансформації світу в епоху соціального ринкового господарства (друга половина XX ст..)</p> <p>1. Економічні особливості повоєнного розвитку світу.</p> <p>2. Зростання економічної могутності США. Особливості економічного розвитку провідних європейських країн.</p> <p>3. Перетворення Японії в одну з провідних індустріальних країн світу. Особливості японської моделі економічного розвитку.</p> <p>4. Формування індустріального суспільства в країнах Латинської Америки. Економічний розвиток країн, що звільнилися від колоніального панування</p> <p>Тема 2.3. Екстенсивно-інтенсивний характер економічного розвитку України в другій половині XX ст..(1945- 1991рр .)</p> <p>1. Післявоєнна відбудова народного господарства. України, її регіональні особливості. Економічні реформи 50 – 60-х рр. XX ст. в Україні. Та їх наслідки.</p> <p>2. Господарство України у 70-х – першій половині 80-х рр. XX ст..</p> <p>3. Спроби реформування української економіки. та причини їх невдач. Криза директивно-планової економіки і спроба її лібералізації.</p>
6	<p>Тема 2.5. Країни перехідної економіки кінця XX – початку XXI ст.</p> <p>1. Соціально-економічні перетворення у країнах Центральної та Східної Європи. 2. Економіка України в умовах незалежності.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції: . Історичні карти:</i> *Карта Російської Федерації.</p>

	<p>*«Українці в світі»; «Політична карта світу»; «Політична карта України»; «Українська діаспора»; «Наукові центри НАН України та МОН України».</p> <p><i>Таблиці:</i></p> <p>«Риси перехідної економіки».</p> <p>Групи країн XXI ст.»</p> <p>Основна література: [Л.12. — С. . 210 -216, 226 -229, 240 -242, 254 -269], [Л. 15. — С. 645-681]. [Л.12. — С. . 210 -216, 226 -229, 240 -242, 254 -269], [Л. 15. — С. 645-681],</p> <p>Додаткова література: [Л.38], [Л.45], [Л.46]. [Л.29], [Л.33], [Л.34].</p> <p><i>Завдання на СР — опрацювати питання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теорія постіндустріального суспільства та її основоположники про витоки сучасної інформаційно-технологічної революції. Д. Белл. 2. Характерні риси та фактори розвитку постіндустріальної сервісно-інформаційної економіки. <p>Література для СР: [Л.12. — С. 210 -216, 226 -229, 240 -242, 254 -269], [Л. 15. — С. 645-681]. [Л.12. — С. . 210 -216, 226 -229, 240 -242, 254-269], [Л. 15. — С. 645-681],[Л. 29. – Т. 2. С.-521- 563].</p>
7	<p>Тема 2.6. Економіка України в умовах незалежності</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економіка України в умовах незалежності. Проблеми входження економіки України у світове господарство. 2. Україна в умовах глобалізації. Особливості господарської взаємодії України з країнами-членами СНД. 3. Проблеми та напрями реформування аграрного сектору України за умов незалежності. Місце України в системі інтеграційних процесів

5.2. Семінарські заняття

Основні завдання циклу семінарських занять:

- Основними завданнями циклу семінарських занять є засвоєння закономірностей та етапів, основних подій й процесів світової й вітчизняної економічної історії, економіки України в контексті європейського та світового цивілізаційного процесу, особливості економічного співробітництва з зарубіжними країнами; характерних рис глобалізації як тенденції нового економічного порядку; особливостей ринкових моделей господарювання та ринкової трансформації економіки зарубіжних країн, їх значення для України; історії світогосподарських зв'язків і міжнародних економічних відносин.

Семінарські заняття мають за мету сприяти поглибленому засвоєнню і закріпленню проблемних теоретичних питань навчальної дисципліни; формуванню навичок та вмій критичного аналізу в історико-економічному аспекті наукової літератури, статистичної інформації; узагальнення, осмислення та науково обґрунтованого оцінювання нагромадженого в історії зарубіжного та вітчизняного історико-економічного досвіду; а також знайомство з понятійним апаратом економічної історії, її місцем в системі економічних наук.

№з/п	Назва теми заняття
1	<p>Становлення та розвиток феодальної системи господарства (V–XVI ст.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політико-економічна сутність феодального способу виробництва. 2. Розвиток феодалізму в Західній Європі. 3. Міста Західної Європи у XI—XV ст. і їхня економічна роль. 4. Економічний розвиток українських земель в епоху середньовіччя (V—XVI ст.). 5.. Становлення феодальних відносин у Китаї і Японії. 6. Феодальна система господарства у Візантії та Індії (V—XV ст.) <p>Основна література: [Л.1. — С. 63-71], [Л. 6. — С. 46], [Л. 12. — С. 44 -49, 51 -55]. [Л.15. — С. 52-99]</p> <p>Додаткова література: Л.26], [Л.27], [Л.29.], [Л.34], [Л.40], [Л.43], [Л.46], [Л.48].</p> <p><i>Завдання на СР — опрацювати питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Опишіть модель організації та управління феодального маєтку, господарства

№з/п	Назва теми заняття
	<p>середньовічного міста (цехового устрою ремесла, торгових гільдій) в умовах зрілої феодальної економіки.</p> <p>2. Охарактеризуйте шляхи формування, форми і типи власності в добу Середньовіччя.</p> <p>3. Дайте порівняльну характеристику господарського розвитку суспільств європейської та арабо-мусульманської (ісламської) цивілізацій у V– X сторіччях.</p> <p>1. Література для СР: [Л.9. — С.107 -125], [Л.12 - С. 44 -49, 51 -55], [Л. 14.—С. 12–18, 52–95], [Л. 29., Т. 1.- С. 210 -234], [Л.45. - С. 38 -76.].</p>
2	<p>Епоха переходу до індустріального суспільства (кінець XVIII – перша половина XIX ст.) Промисловий переворот. Індустріалізація Західного світу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Передумови промислової революції. Промисловий переворот, його суть, особливості, джерела, напрямки та соціально – економічні наслідки. 2. Велика Британія, на шляху до промислової і торгової гегемонії. 3. Особливості індустріалізації Франції. Зміни у виробничій системі Німеччини. Промисловий переворот і розвиток капіталізму в Україні 4. Утворення капіталістичної економіки США. 5. Революційно-реформістський шлях становлення промислового капіталізму в Японії. 6. Колоніалізм періоду промислової революції. <p>Основна література: [Л.1. — С. 82-99], [Л.4. — С.204 - 231], [Л.12. — С. 85–90], [Л. 15. — С. 127–183,463-595].</p> <p>Додаткова література: [Л.46], [Л.48], [Л.49], [Л.50] .</p> <p><i>Завдання на СР — опрацювати питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Проаналізуйте основні моделі підприємницької аграрної економіки промислово розвинених країн світу. 2.Охарактеризуйте основні технічні досягнення промислового перевороту. 3. Складіть аналітичну таблицю «Порівняльний аналіз процесу промислового перевороту у Великій Британії, Франції, Німеччині та США» за планом: хронологічні межі промислового перевороту, передумови, етапи і хід, соціально-економічні підсумки та особливості <p>Література для СР: [Л.1. — С. 82-99], [Л.4. — С.204 - 231], [Л.12. — С. 85–90], [Л. 15. — С. 127–183]. [Л.29. – Т. 1., С.551 – 565, 579 -600] .</p>
3	<p>Господарство провідних країн світу періоду монополістичного капіталізму (остання третина XIX – початок XX ст.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Еволюція промислового капіталізму в другій половині XIX -XX ст. 2. Друга технологічна революція і розвиток світових продуктивних сил (кінець XIX — початок XX ст.) 3. Причини швидкого економічного піднесення США та Німеччини. 4.Особливості розвитку господарств Великої Британії та Франції 5. Господарство України в другій половині XIX – поч. XX ст. 6. Становлення індустріального суспільства в Японії 7.Колоніальна система господарства і становище залежних країн наприкінці XIX — на початку XX ст. <p>Основна література: [Л.1. — С. 100-109], [Л.4. — С.232 - 291] [Л.12. — С. 85–90, 140-147], [Л. 15. — С. 127–183, 463-595]. Додаткова література: [Л. 29], [Л.49], [Л. 50], [Л.51], [Л. 55].</p> <p><i>Завдання на СР — опрацювати питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Доведіть, що на зламі XIX-XX ст. завершилося формування міжнародної економіки. 2. Охарактеризуйте економічну кризу 1900-1903рр. та її вплив на економіку України. 3. Проаналізуйте особливості структури економіки Японії на початку XX ст. <p>Література для СР: [Л.1. — С. 100-112], [[Л.4. — С.232 - 291], Л.12. — С. 85–90, 140-147], [Л. 15. — С. 127–183]. [Л.29. – Т. 2., С. 11 -57.], [Л.45. - С. 147 -187.].</p>
4	<p>Основні економічні тенденції розвитку і моделі трансформації світу в епоху соціального ринкового господарства (друга половина XX ст.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічні особливості повоєнного розвитку світу. Економіка США, основні

№з/п	Назва теми заняття
	<p>тенденції її розвитку. Рейганоміка, її результати</p> <p>2. Розвиток економіки Німеччини. Становлення соціально-ринкового господарства.</p> <p>3. Економіка Великої Британії, її основні тенденції. «Тетчеризм». 4. Особливості економічного розвитку Франції.</p> <p>Основна література: [1. — С. 125-162], [Л.12. — С. 210 -216, 226 -229, 240 -242, 254 -269], [Л. 15. — С. 208 – 250,] Додаткова література: [Л. 29. - Т. 2, С. 406 -494], , [Л.45.- С. 220 -258].</p> <p><i>1. Завдання на СР — опрацювати питання:</i></p> <p>1.Які факти свідчили про завершення процесу індустріалізації в економічно розвинених країнах світу? Визначте рівень їх індустріального розвитку.</p> <p>2. Які ознаки економіки постіндустріального суспільства? Охарактеризувати тенденції економічного розвитку в умовах становлення постіндустріальної економіки.</p> <p>3. Розкрийте суть Плана Маршалла, його причини та наслідки.</p> <p>4. Доведіть роль науково-технічного прогресу в структурній перебудові економіки розвинених країн після Другої світової війни.</p> <p>5. Розкрийте суть інтеграційних процесів в післявоєнному світі (1950-і – 90-і рр.).</p> <p>Література для СР: [Л.2 — С. 220 -227], [Л.9. — С. 387 -478].</p>
5	<p>Країни перехідної економіки кінця ХХ – початку ХХІ ст.</p> <p>1. Соціально-економічні перетворення у країнах Центральної та Східної Європи.</p> <p>2. Розвиток економіки перехідного періоду в країнах Азії і на Кубі.</p> <p>3. Економіка України в умовах незалежності .</p> <p>4. Проблеми входження економіки України у світове господарство.</p> <p>1. Основна література: [Л.12. — С. . 210 -216, 226 -229, 240 -242, 254 -269], [Л. 15. — С. 645- 681]. Додаткова література: [Л— 29. – Т. 2. С. 521 -563],], [Л. 45.- С.311 - 370].</p> <p><i>Завдання на СР — опрацювати питання:</i></p> <p>1. Що таке економічна глобалізація, який її вплив на національні господарства та на яких рівнях вона відбувається? 2.Охарактеризуйте етапи міжнародної економічної інтеграції та її сучасний стан у Європі.</p> <p>3.Прослідкуйте зміни, що відбулися в економіці країн колишнього соціалістичного табору.</p> <p>4. Проаналізуйте економічний розвиток «чотирьох азіатських тигрів».</p> <p>5. Розкрийте проблеми переходу України до ринкової економіки.</p> <p>6. Висвітліть економічне становище України у другій половині 1990-х - на початку 2000-х років.</p> <p>7. З'ясуйте місце України в системі інтеграційних процесів.</p> <p>1. Література для СР: [Л.2. — С. 227 -235], [Л. 9.— С. С. 572 -620].</p>
6	<p>Модульна контрольна робота.</p> <p><i>Проведення МКР</i></p> <p>Завдання на СРС</p> <p>1. Підготовка до МКР</p>

Платформа дистанційного навчання:

Для кращого засвоєння матеріалу навчальної дисципліни в період дистанційної роботи, використовується електронна пошта, платформа дистанційного навчання «Сікорський» на основі системи Google Classroom, MOODle та платформа для проведення онлайн-зустрічей Google Meet, за допомогою яких:

- спрощується розміщення методичних рекомендацій, навчальних матеріалів, літератури тощо;
- здійснюється зворотній зв'язок з аспірантами щодо навчальних завдань та змісту навчальної дисципліни;
- перевіряються і оцінюються виконані завдання;

- ведеться облік виконання аспірантами плану навчальної дисципліни, дотримання графіку подання навчальних/індивідуальних завдань та їх оцінювання..

6. Самостійна робота аспіранта

Самостійна робота передбачає: підготовку до лекцій та семінарських занять; підготовку до участі в обговоренні питань теми; самоконтроль набутих знань; опрацювання джерел із списку літератури (базової / додаткової); створення презентацій (за вимогою) для візуального супроводу доповіді; підготовку до виконання модульної контрольної роботи (МКР); до написання реферату; екзамену тощо.

6.1. Теми для самостійного опрацювання: не заплановано

6.2. Підготовка до лекційних та семінарських занять. Для підготовки до лекційних та семінарських занять аспіранту необхідно опрацювати заплановану базову та допоміжну літературу та підготувати матеріал для його обговорення на заняттях. На це аспіранту виділяється по 2–3 год. на кожну тему дисципліни.

6.3. Модульна контрольна робота. На підготовку до МКР відводиться 2–4 год. СРЗ. Перелік питань для підготовки до МКР надано у **додатку В**.

6.4. Реферат. На підготовку та оформлення реферату відводиться 10 год. СРЗ. Тему реферату аспірант повинен обрати та ухвалити у викладача не пізніше 4 тижня від початку занять. Рекомендований список тем рефератів надано у **додатку Д**. Методичні рекомендації оформлення реферату надано в **додатку Д1**. Терміни подання реферату викладачу не пізніше 16 тижня. Захист реферату планується на позаплановому занятті в термін з 17 по 18 тиждень.

6.5. Залік. Залік проводиться на останньому семінарському занятті, після написання аспірантами модульної контрольної роботи за результатами набраних рейтингових балів за семестр або за рішенням викладача пише залікову роботу. балів. На підготовку до залку відводиться 6 годин СРС. Перелік питань для підготовки до заліку надано у **додатку А**. В період дистанційного навчання залік може бути проведений згідно графіку занять за допомогою Google Classroom та платформи для проведення онлайн-зустрічей Google Meet.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Правила відвідування занять

Лекції

Відвідування лекцій для аспірантів з даної навчальної дисципліни є обов'язковим, адже на лекціях висвітлюватиметься систематизований навчальний матеріал, презентації текстів документів в обсязі достатньому для опанування кредитного модуля аспірантом. Аспіранту складно буде належно підготуватись до семінарського заняття, виконати експрес-контроль, якщо він буде пропускати лекції. Нового навчального матеріалу з кредитного модуля, крім матеріалу лекцій, вкрай мало. Тому для аспірантів, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, активна робота на лекційних заняттях просто необхідна

Семінарські заняття

Активна участь аспіранта на семінарських заняттях є обов'язковою і буде вимагатись. Рейтинг аспіранта значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на семінарських заняттях. Кожне пропущене семінарське заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг аспіранта з кредитного модуля. Немає конкретної кількості пропущених семінарських занять, які потребуватимуть самостійного опрацювання аспірантом відповідних тем і додаткового спілкування з цього приводу з викладачем.

Правила поведінки на заняттях

Опрацьовуючи навчальний матеріал кредитного модуля «*Організація науково-інноваційної діяльності в гуманітарній сфері*», аспіранти:

1) **на лекціях:**

- виконують періодичні експрес-контролі залишкових знань з розділів кредитного модуля, що можуть включати в себе виконання трьох творчих завдань з дискусійних питань або експрес-тестових завдань (протягом 5-10 хв. із застосуванням тестів на платформі «Сікорський»);
- проводять аналітичний огляді із застосуванням дискусійної форми спілкування лектора зі аспірантами.

2) **на семінарських заняттях**

самостійно

- виконують модульну контрольну роботу із застосуванням платформи «Сікорський»;
під керівництвом викладача:
- організують дискусії між аспірантами з проблемних питань курсу, акцентуючись на аналіз та узагальнення наукової інформації;
- обґрунтовують сформульовані власні позиції та свою позицію на оцінки викладеного матеріалу.

Завдання та матеріали для проведення експрес-контролів / творчих завдань та модульної контрольної роботи подаються у додатку до робочої навчальної програми.

На лекціях висвітлюється багатокультурна спадщина України й світу, її цінності і досягнення; основні етапи, процеси, події історії української культури і культур національних спільнот України та української діаспори з давніх часів до сьогодення в контексті світового розвитку цивілізації.

Тематика лекцій висвітлена у робочій програмі дисципліни. Вітаються питання від аспірантів до викладача під час лекції. Викладач може ставити питання окремим аспірантам або загалом аудиторії. Допускається і вітається діалог між аспірантами і викладачем на лекції

Очікується, що на **семінарському занятті** кожен аспірант доповідатиме самостійно з обраного ним питання за темою семінару. Очікується, що аспіранти пояснюватимуть чому вони сформували власну думку саме таким чином а також висловлюватимуть свою думку щодо думок (доповідей) інших аспірантів.

Форма участі аспірантів на семінарських заняттях виглядає як сумарна робота, в яку входить:

- Виступ з основного питання або усна наукова доповідь.
- Доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ.
- Участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- Аналіз джерельної і монографічної літератури.
- Письмові завдання (тестові завдання, творчі роботи, історичні есе тощо) та їх оформлення відповідно до вимог.

Під час семінарських занять викладач узагальнюватиме та аналізуватиме помилки і недоліки складених аспірантами доповідей (особистої точки зору), відповідатиме на питання аспірантів, аспіранти оцінюватимуть доповіді один одного, доповнюючи або виявляючи недоліки в доповіді.

Аспірант на семінарському занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлювати позицію, читаючи з аркуша паперу не варто. Це також характеризує рівень підготовки аспіранта не з кращого боку.

На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Використовувати зазначені (та інші подібні) засоби для розваги чи спілкування під час заняття не варто. Відповідати на питання викладача, читаючи з екрану смартфона, ноутбуку чи з підручника не варто також. Це характеризує рівень підготовки аспіранта не з кращого боку.

Не рекомендується використовувати документи, знайдені з ненадійних джерел мережі Інтернет (не рекомендованих викладачем), оскільки, як правило, вони мають низьку якість та сформовані з використанням застарілого інформаційного матеріалу, або недостовірної інформації з певної історичної події.

Тематика лекцій і семінарів висвітлена у робочій програмі дисципліни (силабусі), яка розміщена в Електронному кампусі, на вебсайті кафедри історії, платформі «Сікорський» (Moodle, Google Classroom).

Правила виконання та захисту індивідуального завдання (реферат)

Стимулюванням творчої активності аспірантів є робота по підготовці й виконанню творчих індивідуальних завдань (рефератів).

Тему реферату аспірант повинен обрати та ухвалити у викладача не пізніше 4 тижня від початку занять. Теми реферату аспірант може обирати із запропонованих викладачем або пропонувати свою тему.

Реферат виконується:

- відповідно до методичних рекомендацій (додаток Д1).
- з урахуванням академічної доброчесності зокрема: самостійного виконання роботи; посилання на джерела інформації у разі використання тверджень, відомостей тощо; дотримання норм законодавства про авторське право і сумісні права; надання достовірної інформації про джерела інформації тощо. У разі виявлення порушень академічної доброчесності реферат не зараховується і аспірант може бути відрахований з університету.

Реферат подається на перевірку викладачу не пізніше 16 тижня.

Захист реферату планується на позаплановому занятті в термін з 17 по 18 тиждень із застосуванням мультимедійного обладнання.

Заохочувальні та штрафні бали

Заохочувальні бали

Аспірантів заохочують до науково-дослідницької роботи за темою дисертації та оприлюднення її результатів, зокрема до участі у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи», яку щорічно організовує кафедра історії КПІ ім. Ігоря Сікорського або публікації у науковому журналі «Сторінки історії» (категорії А, Web of Science). Написання тез та/або статті з тематики навчальної дисципліни +8 балів.

Штрафні бали

- Невчасне виконання МКР (на не запланованому занятті) – 5 балів.
- Надання реферату на перевірку пізніше від встановленого терміну – 5 балів

Політика крайніх термінів та перескладань

Контроль знань (розуміння) аспіранта пропущених тем (виконання завдань) відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, доступним на сайті кафедри історії, під час перерви у навчальному занятті («на парі»), або має бути висвітлений в Google класі / Moodle на платформі Сікорський. Аспірант, який виконав відповідні завдання та відповів на питання викладача, отримуватиме відповідні бали до рейтингу, залежно від якості відповідей та виконання завдання.

Аспірант, який пропустив семінарські заняття, може отримати низький рейтинг, який не дозволятиме допустити такого аспіранта до заліку. В такому разі теми з пропущених семінарських занять мають бути обов'язково вивчені, а аспірантом за узгодженням з викладачем необхідно надати творчі роботи з проблемних питань з даних тем семінарських занять або підготувати відео презентацію з даної теми та надати відповіді на запитання викладача (презентацію прикріплюють до відповідного завдання в Google класу або в Moodle на платформі Сікорський та надають там же відповіді на запитання/ зауваження викладача).

Якщо контрольні заходи пропущені з поважних причин (хвороба або вагомі життєві обставини), аспіранту надається можливість виконати ці контрольні заходи у визначений час.

Реферат, який подається на перевірку із порушенням терміну виконання, оцінюється з урахуванням штрафних балів.

Аспіранти, які без поважної причини були відсутні на МКР, надається можливість

виконання МКР на не запланованому занятті, але в такому разі до результату будуть застосовані штрафні бали

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та ключові принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки здобувачів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Види контролю

Поточний контроль: здійснюється під час навчальних занять і має на меті перевірити рівень підготовки аспірантів до навчальних занять. Робота на семінарських заняттях у формі дискусій з проблемних питань курсу, з акцентуванням на узагальненні наукової інформації, формулювання власної позиції та оцінки викладеного. Модульна контрольна робота проводиться в кінці семестру як контроль залишкових знань з двох розділів навчальної дисципліни. Експрес-контроль у письмовій формі проводиться під час лекцій двічі на семестр. Реферат виконується протягом семестру та захищається на 16-17 тижні.

Календарний контроль: провадиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу. Є два можливих результати календарного контролю: атестований (а) та неатестований (н/а). Результат залежить від кількості набраних балів на момент проведення календарного контролю. В PCO зазначається необхідна кількість балів для атестації під час першого та другого календарного контролю.

Семестровий контроль: залік.

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг аспіранта з кредитного модуля складається з балів, що отримуються за:

- 1) експрес-контроль на 5-ти лекційних заняттях;
- 2) роботу на 5 семінарських заняттях;
- 3) модульну контрольну роботу;
- 4) реферат

Робота аспіранта:

- на 5-ти семінарських заняттях визначає 40% його рейтингу з кредитного модуля;
- контроль залишкових знань з 2-х розділів (на 5 лекційних заняттях) кредитного модуля визначає 10% його рейтингу з кредитного модуля;
- модульна контрольна робота визначає 30% його рейтингу з кредитного модуля;
- реферат визначає 20% його рейтингу з кредитного модуля;

Аспірант отримає найвищий рейтинг, якщо він:

- бере активну участь на проведених семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань, дану позицію викладає чітко і логічно, обґрунтовує її належним чином а також активно доповнює відповіді інших аспірантів на занятті;
- своєчасно готується та виконує модульні контрольні роботи (МКР) по завершенню кожного з трьох тематичних модулів (завдання до МКР надано в додатку В до силабусу та до робочої навчальної програми кредитного модуля). Аспіранту дається одноразова можливість написати МКР.

До зниження рейтингу аспіранта призводить: невиконання МКР, експрес-контролів та реферату; неналежна підготовка до семінарів; неточності, неповнота відповіді, помилки у відповідях чи використання інформації з недостовірних історичних джерел.

Викладач оцінює роботу аспіранта на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжної атестації – на восьмому і шістнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг аспіранта станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 2-3 семінарських заняттях) і 16-й тиждень (за результатами роботи на наступних 5-6 семінарських заняттях) навчання повідомляється аспіранту на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу

Детальніше про РСО в додатку С до цього силабусу.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами.

Здобувачі мають право оскаржити результати контрольних заходів, але обов'язково аргументовано, пояснивши, з яким критерієм не погоджуються відповідно до оціночного листа та/або зауважень

Умови допуску до семестрового контролю: *Наявність кількості балів не менше 40, виконання МКР та реферату не менше ніж на «достатньо»*

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Перелік питань до семестрового контролю (заліку) надані в додатку А до силабусу.

При наявності у аспіранту документів підтверджуючих його участь у олімпіадах (міських, міжміських, Всеукраїнських тощо) за темою семінарського заняття або розділу кредитного модуля можуть зараховуватись за відповідною тематикою та відповідними балами РСО

Рекомендації аспірантам

Працюючи на лекції, аспіранту варто конспектувати основні події, поняття, класифікації, визначення, про які розповідатиме викладач. Якщо аспірант буде уважно слухати, фіксувати відповідний матеріал, потім прочитає цей текст, він може застосувати його при вирішенні завдання чи підготовці до семінарського заняття. Якщо після цього аспірант презентує свою обґрунтовану позицію (думку), критично оцінить позиції (думки) інших аспірантів, ставитиме питання викладачу та аспірантам – обсяг засвоєного ним навчального матеріалу і глибина його розуміння збільшуватиметься в рази.

Готуючись до семінарського заняття, аспірант має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, бажано ознайомитись з додатковими ресурсами в мережі. При виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений аспірант не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж аспірант не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій

інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовляти від відповіді на питання викладача. Навіть якщо аспірант не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. При цьому не треба боятися помилитися – одним з важливих завдань вивчення гуманітарних дисциплін є вироблення вміння логічно мислити і відповідно висловлювати власні думки. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи аспіранта і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

Важливим у належній підготовці аспіранта є вироблення в нього вміння працювати з документами, які мають історичне значення.

Ознайомлюючись із новим для себе інформаційним історичним документом, слід, насамперед намагатись виявити його достовірність, зрозуміти логіку та послідовність відповідних історичних подій та їх вплив на сьогодення. Такий аналіз дозволить аспіранту не лише краще засвоїти інформацію, але й аналізувати минулі історичні події, їх вплив на сьогодення та як результат аналіз розгортання можливих майбутніх історичних подій. У разі складнощів з розумінням деяких історичних подій не варто соромитись і необхідно обов'язково звертатись до викладача.

Здобуття історичних знань - нелегка та цікава справа. Вивчаючи кредитний модуль, ви закладаєте підвалини свого професійного становлення і розвитку. Вірне розуміння історичних подій минулого - це гарант розуміння історичних подій сьогодення та можливий проект майбутніх подій.

Позааудиторні заняття

Заняття з оформлення списку використаних джерел та публічний захист доповіді можуть бути проведені в Науково-технічній бібліотеці ім. Г. І. Денисенка (за попередньою згодою).

Можлива участь аспірантів у всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи».

Дистанційне навчання

Можливе синхронне та асинхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій (Google Meet, Microsoft Teams, Zoom, Skype тощо) та освітньої платформи дистанційного навчання «Сікорський» (Google Classroom) та «Електорний кампус».

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено

Доцент каф. історії, доц., к.і.н. Боева Світлана Юріївна

посада, науковий ступінь, вчене звання, ПІБ

Розглянуто НМКУ 032 «Історія та археологія» (протокол № 1 від 31.08.2022р.)

Ухвалено кафедрою історії (протокол № 1 від 31.08.2022р.)

Погоджено Методичною комісією факультету ФСП¹ (протокол №1 від 31.08.2022р.)

¹ Методичною радою університету – для загальноуніверситетських дисциплін.

Перелік питань до семестрового контролю (екзамен)

Зразок залікового білету

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Рівень вищої освіти

Третій (освітньо-науковий)

Спеціальність 032 Історія та археологія

(код і назва напрямку підготовки)

Освітня програма

Історія

(код і назва спеціальності)

Навчальна дисципліна

Економічна історія

(назва)

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № _____

1 *Питання з I блоку питань*2 *Питання з II блоку питань*

Затверджено на засіданні кафедри

Історії

(назва кафедри)

Протокол № _____

від _____

« _____ »

202

р.

Завідувач кафедри історії

(підпис)

(Прізвище та ініціали)

ПИТАННЯ для формування екзаменаційних білетів*

Питання з I блоку питань

1. Охарактеризуйте становлення та розвиток феодальної системи господарства (V–XVI ст.).
2. Опишіть та дайте оцінку епохі переходу до індустріального суспільства (кінець XVIII – перша половина XIX ст.).
3. Дайте оцінку промисловому перевороту.
4. Дайте оцінку індустріалізації Західного світу.

Питання з II блоку питань

1. Дайте оцінку господарству провідних країн світу періоду монополістичного капіталізму (остання третина XIX – початок XX ст.)
2. Опишіть основні економічні тенденції розвитку в епоху соціального ринкового господарства (друга половина XX ст.)
3. Опишіть основні економічні моделі трансформації світу в епоху соціального ринкового господарства (друга половина XX ст.)
4. Проаналізуйте та дайте оцінку країнам перехідної економіки кінця XX – початку XXI ст. (Центральної та Східної Європи; Азії і на Кубі; України)

ЗРАЗОК ЗАВДАНЬ НА МОДУЛЬНУ КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

Рівень вищої освіти **Третій (освітньо-науковий)**

спеціальність **032 Історія та археологія**

Освітня програма **Історія**

форма навчання **Денна**

Навчальна дисципліна **Економічна історія**

Модульна контрольна робота № _____

- 1 *Питання з I блоку питань*
- 2 *Питання з II блоку питань*
- 3 *Питання з III блоку питань*

Викладач _____

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

ПИТАННЯ для формування завдання з модульної контрольної роботи

Питання з I блоку питань

1. Політико-економічна сутність феодального способу виробництва.
2. Розвиток феодалізму в Західній Європі.
3. Міста Західної Європи у XI—XV ст. і їхня економічна роль.
4. Економічний розвиток українських земель в епоху середньовіччя (V—XVI ст.).
5. Становлення феодальних відносин у Китаї і Японії.
6. Феодальна система господарства у Візантії та Індії (V—XV ст.)

Питання з II блоку питань

7. Передумови промислової революції. Промисловий переворот, його суть, особливості, джерела, напрямки та соціально – економічні наслідки.
8. Велика Британія, на шляху до промислової і торгової гегемонії.
9. Особливості індустріалізації Франції. Зміни у виробничій системі Німеччини. Промисловий переворот і розвиток капіталізму в Україні
10. Утворення капіталістичної економіки США.
11. Революційно-реформістський шлях становлення промислового капіталізму в Японії.
12. Колоніалізм періоду промислової революції.
13. Еволюція промислового капіталізму в другій половині XIX -XX ст.
14. Друга технологічна революція і розвиток світових продуктивних сил (кінець XIX — початок XX ст.)
15. Причини швидкого економічного піднесення США та Німеччини.
16. Особливості розвитку господарств Великої Британії та Франції
17. Господарство України в другій половині XIX – поч. XX ст.
18. Становлення індустріального суспільства в Японії
19. Колоніальна система господарства і становище залежних країн наприкінці XIX — на початку XX ст.

Питання з III блоку питань

1. Економічні особливості повоєнного розвитку світу. Економіка США, основні тенденції її розвитку. Рейганоміка, її результати
2. Розвиток економіки Німеччини. Становлення соціально-ринкового господарства.
3. Економіка Великої Британії, її основні тенденції. «Тетчеризм».
4. Особливості економічного розвитку Франції.
5. Соціально-економічні перетворення у країнах Центральної та Східної Європи.
6. Розвиток економіки перехідного періоду в країнах Азії і на Кубі.
7. Економіка України в умовах незалежності .
8. Проблеми входження економіки України у світове господарство

РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ
з кредитного модуля
Економічна історія
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня «доктор філософії»

форма навчання

денна

1. Рейтинг аспіранта з кредитного модулю складається з балів, що він отримує за:

- контроль залишкових знань на 5 лекціях
- роботи на 5 семінарських заняттях
- модульна контрольна робота (МКР)
- реферат

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Контроль залишкових знань на 5 лекціях (максимальна кількість балів за 1 контроль на лекції складає 2 балів):

повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації), надані відповідні обґрунтування та особистий погляд	2
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації), що виконана згідно з вимогами до рівня «умінь», або незначні неточності)	1,5
– неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	1

2. Роботи на 5 семінарських заняттях (максимальна кількість балів на 1-му семінарському занятті складає 8 балів)

«відмінно» – творче розкриття одного з питань, вільне володіння матеріалом	8
«добре» – глибоке розкриття одного з питань дискусії	7-6
«задовільно» – повне розкриття одного з питань дискусії	5

3. Написання МКР з 3 питань (максимальна кількість балів за 1 питання складає 10 балів).

повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації), надані відповідні обґрунтування та особистий погляд	10-9
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації), що виконана згідно з вимогами до рівня «умінь», або незначні неточності)	8-7
– неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	6

4. Виконання реферату (максимальна кількість балів Р складає 20 балів)..

«відмінно» – відповідність вимогам до змісту, структури та оформлення не менше ніж 90%	20-18
«добре» – робота відповідає вимогам змісту та структури, але має неточності в оформленні та містить не менше за 75% потрібної інформації	17-15
«задовільно» – робота не зовсім відповідає вимогам змісту та структури, має неточності в оформленні, незначні помилки в тексті та містить не менше за 60% потрібної інформації	14-12

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
Підготовка для зарахування реферату тез доповіді або статті до фахового видання	8 балів	Надання реферату на перевірку пізніше від установленого терміну;	-5 балів
		Невчасне виконання МКР (на не	-5 балів

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
		запланованому занятті)	

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RD = 10+40+30+20 = 100 \text{ балів.}$$

Умовою допуску до заліку є зарахування реферату, написання МКР не менше ніж на задовільно та стартовий рейтинг не менше 40 балів.

Залік складається з залікової роботи та балів отриманих за реферат

$$RD_{зал} = R_{зал} + R_{інд.завд} = 80+20 = 100 \text{ балів}$$

Залікова робота оцінюється із 82 балів та складається з двох питань. (максимальна кількість балів за 1 питання складає 41 балу)

повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації)	40 - 37
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації)	36 30
неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	29 - 24

За її результатами аспірант отримує відповідну оцінку (ECTS та традиційних) згідно таблиці.

Кількість балів	Оцінка
100–95	Відмінно
94–85	Дуже добре
84–75	Добре
74–65	Задовільно
64–60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

Теми рефератів

№1	Основні тенденції суспільного та економічного розвитку Малих країн Західної Європи у міжвоєнний період: Фінляндія, Швеція, Норвегія, Данія, Бельгія, Нідерланди, Люксембург
№2	Основні тенденції суспільного та економічного розвитку окремих країн Центральної та Південно-Східної Європи у міжвоєнний період: Швейцарія, Австрія, Румунія, Угорщина, Греція, держави Балтії.
№3	Спроби створення системи колективної безпеки в Європі.
№4	Міжнародний соціалістичний рух між двома світовими війнами
№5	Основні ідейно-політичні течії у першій половині ХХ століття
№6	Причини та наслідки милітаризації економіки в 30-х рр. ХХ ст.
№7	Західноєвропейський інтеграційний процес в 50 - 70-ті рр ХХ ст .: досягнення, суперечності, перспективи.
№8	Особливості соціально-економічного розвитку ЄС і правовий простір «єдиної Європи» на сучасному етапі.
№9	Роль США в розвитку світової економіки і в формуванні міжнародних відносин у другій половині ХХ ст.
№10	Соціально-політичні кризи 1953-1956 рр. в Польщі, Угорщині, НДР, Чехословаччини.
№11	Адміністративно-командна система господарювання та управління в Україні.
№12	Адаптація законодавства України до законодавства ЄС - один із важливих інструментів створення в Україні нової правової системи та громадянського суспільства.
№13	Сучасні концепції щодо стабілізації економічного стану України.
№14	Глобалізаційні процеси в світовій економіці та їхні наслідки.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ оформлення реферату

з навчальної дисципліни

Економічна історія

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня «*доктора філософії*»

спеціальність 032 Історія та археологія

освітньо-наукова програма Історія

(назва)

форма навчання денна

РОЗРОБНИКИ:

доц., к.і.н., доц. каф. Боева Світлана Юріївна

(посада, наукова ступінь, вчене звання, ПІБ)

Київ 2021р.

I. Загальні вимоги до реферату

Одне зі значень слова «реферат» (від лат. «referto» – доповідати, повідомляти) – це доповідь на будь-яку тему, підготовлена на підставі критичного огляду інших джерел². Методика реферування полягає в послідовному здійсненні операцій, пов'язаних з оцінкою, відбором, аналізом і узагальненням відомостей, які містяться в первинному джерелі³.

При виборі теми реферату з переліку тем, запропонованого в додатку Д головне – керуватися власними науковими інтересами. Можна також пропонувати власні теми рефератів, дотичні водночас до змісту навчальної дисципліни та до теми дисертаційного дослідження, аби в перспективі органічно вписати текст реферату в структуру дисертації.

Загальні рекомендації до реферату

- Мова – державна.
- Стиль – науковий.

Вимоги до оформлення реферату

Обсяг реферату: 15–20 сторінок без списку використаних джерел і літератури.

- Формат сторінок – А 4.
- Шрифт та кегель – Times New Roman, 14.
- Міжрядковий інтервал – 1,5.
- Поля: ліве – 25 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – 20 мм.
- Простий план.
- Всі підписи в рефераті ставляться тільки синьою ручкою.

Структура реферату

Реферат складається з таких частин:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновок;
- список використаних джерел і літератури.

Титульний аркуш. При оформленні титульного аркуша враховується шаблон, наведений у додатку Д 2 до методичних рекомендацій.

Номер сторінки на титульному аркуші не ставиться.

Зміст до реферату містить перелік розділів, підрозділів і номери сторінок до них.

Вступ. Складається з постановки проблеми, обґрунтування її актуальності.

Основна частина. Перед тим, як приступити до написання основної частини, необхідно визначитися з назвами розділів і підрозділів – основні вимоги до реферату. В роботі необхідно стисло, логічно й аргументовано викладати зміст і результати

² Кононенко В. О. Реферат // Українська бібліографічна енциклопедія. 23.06.2014. URL: <https://cutt.ly/3TrOpmR>

³ Варенко В. М., Горбунова О. В. Референтна справа. URL: <https://cutt.ly/qTrIXN8>

досліджень, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології⁴.

Текст реферату може супроводжуватися ілюстраціями, які допомагають розкрити мету й завдання.

Висновок. У висновку наводяться основні наукові результати, отримані автором особисто, стисло викладаються підсумки проведеного дослідження⁵.

Список використаних джерел і літератури слід розмішувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні дисертацій), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку⁶.

Оформлюється список відповідно до чинного ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» або ж до одного з міжнародних стилів оформлення публікацій: MLA (Modern Language Association) style; APA (American Psychological Association) style; Chicago/Turabian style; Harvard style; Vancouver style.

II. Загальні вимоги до оформлення текстової частини реферату

Сторінки реферату мають бути пронумеровані. Першою є титульна сторінка, але на ній номер сторінки не ставиться, поточну нумерацію розпочинають указувати зі сторінки «Зміст». Номер сторінки ставлять у правому верхньому куті сторінки без крапки.

Розділи

1. *Заголовки структурних частин* роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ», друкують великими літерами з вирівнюванням по центру сторінки.

Кожен із цих підрозділів розпочинається з нової сторінки. Переносити слова у заголовку та підкреслювати їх не дозволяється. Структурні частини роботи, такі як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. (Не можна друкувати: «1. ВСТУП» або «Розділ 6. ВИСНОВКИ»).

2. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу (за допомогою «нерозривного переносу» комбінацією клавіш «**Enter + Shift**»).

Підрозділи, пункти

1. *Заголовки підрозділів* друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу має стояти крапка, наприклад: «2.3» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому самому рядку наводять заголовок підрозділу.

2. *Заголовки пунктів* друкують маленькими літерами (крім першої великої) з

⁴ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 6.

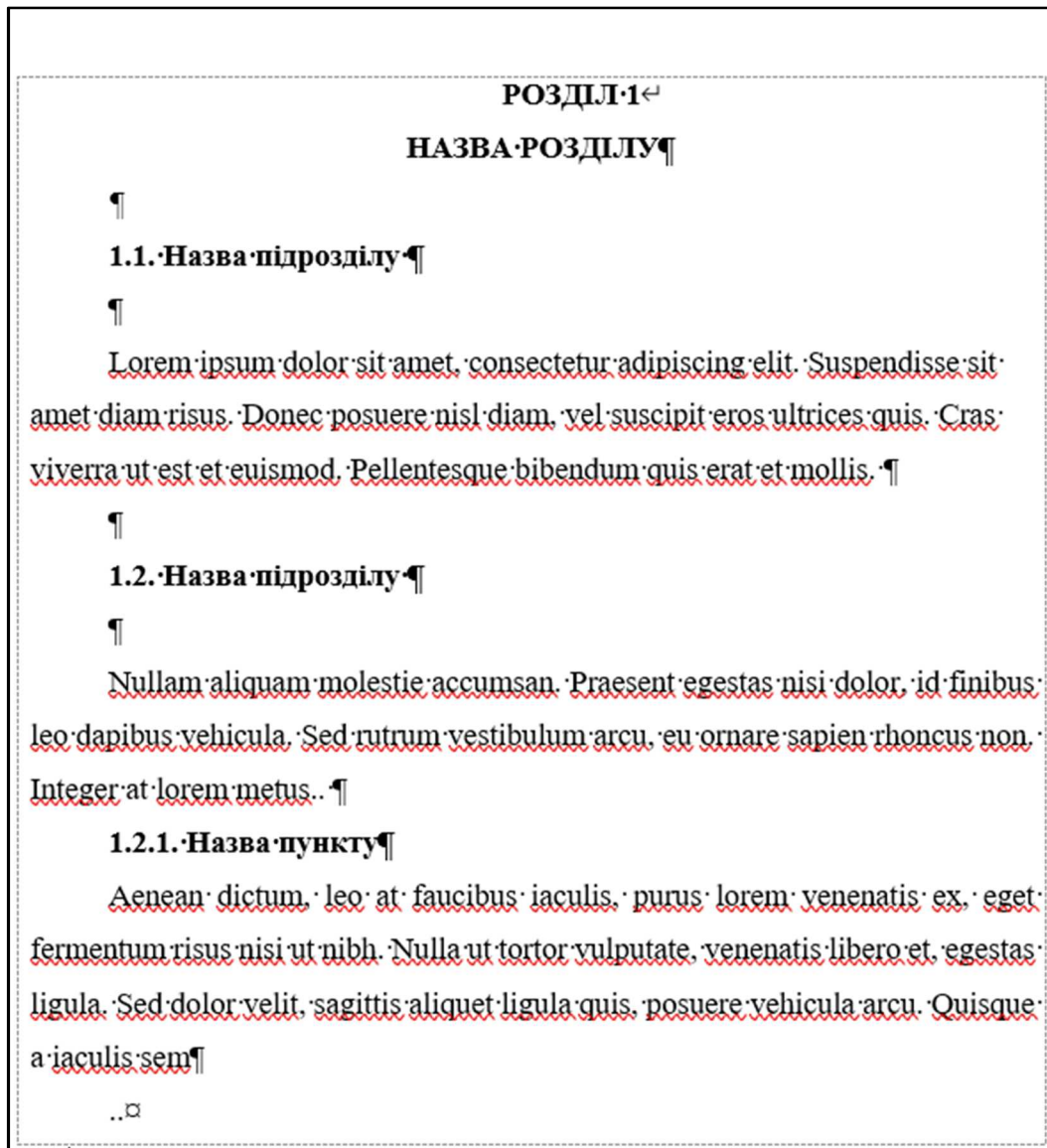
⁵ Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. С. 160.

⁶ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 12.

абзацного відступу. Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок пункту.

3. Між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом слід робити додатковий міжрядковий інтервал.

Приклад

Ілюстрації

1. *Ілюстрації* позначають словом «Рисунок» і нумерують. Рисунок обов’язково розміщують одразу після абзацу, де про нього йдеться. Назву рисунка наводять знизу (по центру) або праворуч від рисунка.

2. У тому місці, де викладається тема, пов’язана з ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках “(рис. 3.1)” або зворот типу: “...як це видно з рис. 3.1⁷” або “...як це показано на рис. 3.1”.

3. Підпис рисунку за алгоритмом:

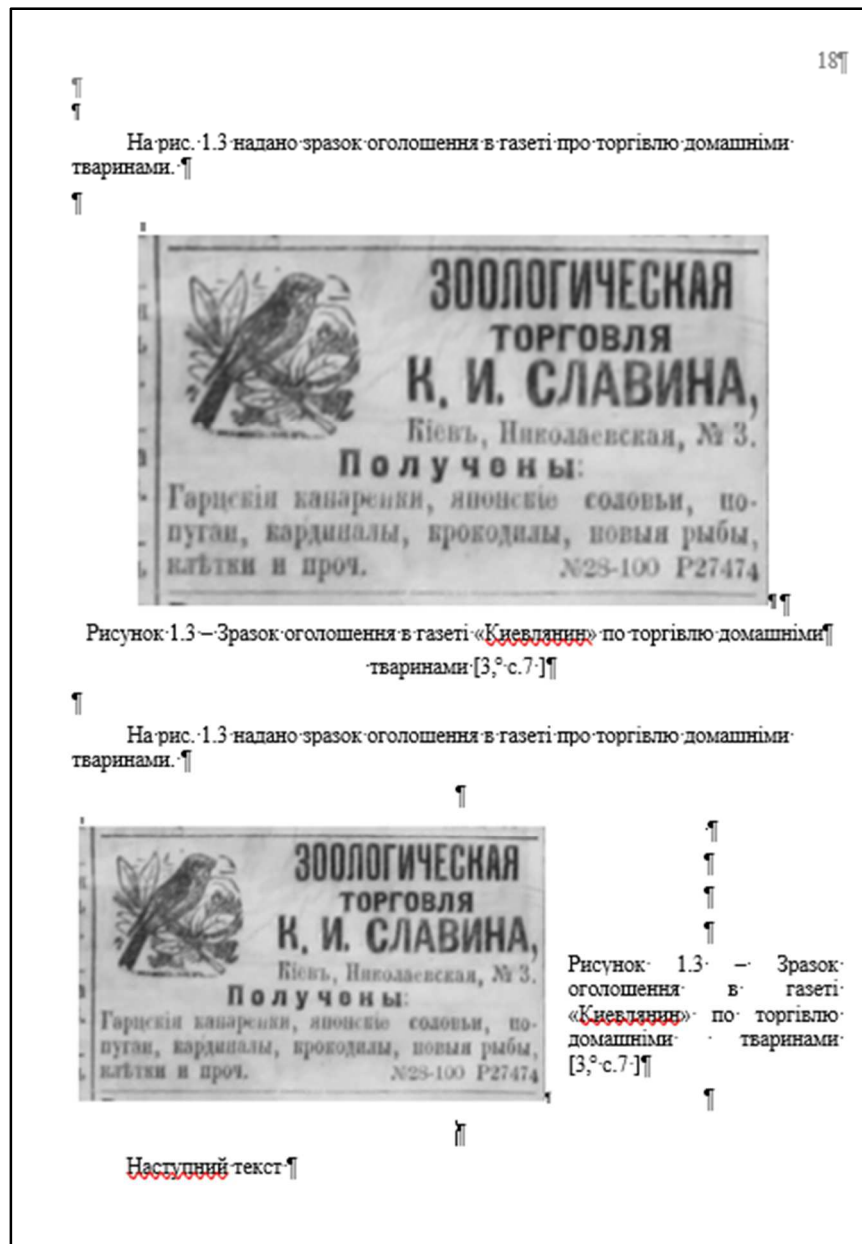
«Рисунок [№ розділу[.]№ по порядку рисунку[]-Назва рисунку»

⁷ Звернути увагу, що при переносі в тексті посилання на рисунок номер рисунку окремо не переноситься від слова «рис.».

(Приклад: Рисунок 1.3 -Контурна карта території України X ст.)

4. Між текстом і рисунком, а також між назвою рисунка й текстом після рисунка слід робити додатковий міжрядковий інтервал⁸.

Приклад:

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

Здобувач повинен обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати. Цитата в тексті береться в дужки « ” » або « <> ».

Використовуючи ідеї або розробки, що належать також і співавторам, разом з якими були написані наукові праці, здобувач повинен відзначити цей факт.

У разі використання запозиченого матеріалу без посилання на автора та джерело робота не зараховується⁹.

Посилання в тексті роботи на джерела та цитати слід оформлювати відповідно до відповідно до чинного ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» або ж до одного з міжнародних стилів

⁸ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 50.

⁹ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 6.

оформлення публікацій: MLA (Modern Language Association) style; APA (American Psychological Association) style; Chicago/Turabian style; Harvard style; Vancouver style.

Посилання на ілюстрації вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «рис. 1.2».

На всі таблиці роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «... у табл. 1.2».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3»¹⁰.

Посилання на цитату зазначається коротко у квадратних дужках номер джерела в списку літератури та вихідну сторінку цитати: «...[Текст цитати].....[10, с. 355]».)

Додатки

Додатки (за наявності) оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи.

Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки і мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток _____» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ, наприклад, додаток А, додаток Б. Один додаток позначається як додаток А.

Ілюстрації й таблиці, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: Рис. Д. 1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д; таблиця (А.1) – перша таблиця додатка А¹¹.

¹⁰ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 50.

¹¹ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 54.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ І ПРАВА
кафедра ІСТОРІЇ

РЕФЕРАТ

з дисципліни

Назва дисципліни

спеціальність

032 «Історія та археологія»

освітньо-наукова програма

Історія

На тему

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

Виконав (-ла) здобувач (-ка) _Х-го курсу

гр. ІА-Х1ф

ІВАНОВ ІВАН ІВАНОВИЧ

Засвідчую, що у роботі немає запозичень з праць інших авторів без відповідних посилань.

Здобувач (-ка) _____

Перевірив (-ла)

_____ Ім'я ПРІЗВИЩЕ